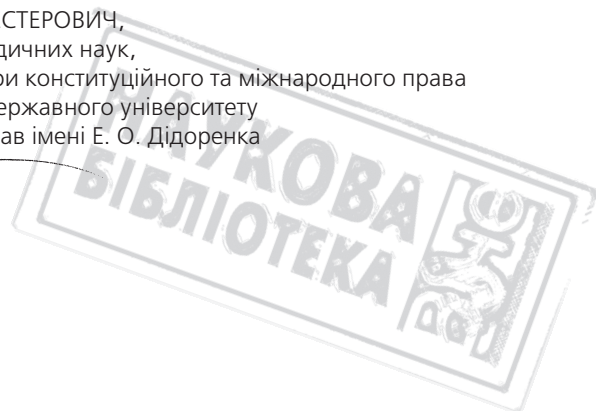

Вплив етнічних діаспор на прийняття правових актів у США

Володимир НЕСТЕРОВИЧ,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного та міжнародного права
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка

*Не можна забрати батьківщину на підшвах своїх чобіт.
Жорж Дантон*

Істотне посилення ролі Сполучених Штатів Америки у XX столітті на міжнародній арені цілком закономірно викликало «ефект зворотного впливу» на центри визначення американської політики. Адаптувавшись до нових викликів, юридична система США дозволяє, згідно з Актом про реєстрацію іноземних фірм 1938 року (*Foreign agents registration act of 1938 – FARA*), будь-якій державі, політичній партії чи іншій іноземній установі легально впливати на прийняття правових актів на користь власних інтересів [1, с. 213–224]. Водночас, окрім офіційних представників іноземних юридичних осіб, чільне місце в системі закордонних суб'єктів впливу у США посідають етнічні діаспори та їх *advocacy*-організації.

Зазначений чинник, що в американській науці визнано на доктринальному рівні [2, с. 210], та поверхове дослідження цього питання вітчизняною науково-експертною громадськістю актуалізують його розгляд у визначеному вище контексті. Головною метою є дослідження місця та ролі впливу української діаспори на прийняття правових актів у порівняльному співставленні з таким видом діяльності інших етнічних діаспор у США.

Сутнісна риса США, яка вирізняє їх з-поміж інших країн, – надзвичайно велика гетерогенність етнічного складу, за якої жодна з етнічних груп не є домінуючою. Тобто одним із головних чинників державно-національного єднання країни є саме неетнічний характер політико-соціальних механізмів, який її зміцнює. Стрижнем країни, що консолідує, є Конституція США та створена згідно з її положеннями система врядування з розподілом на три гілки влади. Більшість мігрантів, котрі залишаються у країні, виявляють бажання інтегруватися до американського суспільства та прийняти його цінності.

Утім, це не означає, що у США етнічне походження не має жодного значення. Навпаки, воно є чинником, що спонукає до суспільної інтеграції мігранта, як правило, через мережу інститутів, створених його етнічною групою. Тому не дивно, що усталений електорат двох основних політичних партій США – Республіканської та Демократичної – можна диференціювати за етнічним складом. Так, Республіканська партія покладається переважно на англосаксів-протестантів, німецьку громаду, а також на більшість представників української міграції. А Демократична партія, у свою чергу, – на різноманітні неанглосаксонські етнічні групи. Найактивнішими серед них є ірландська, афро-американська, іспаномовна, єврейська, польська, грецька, вірменська етнічні групи. Зрозуміло, від того, яка політична партія перебуває при

владі, відповідні етнічні групи можуть сподіватися на врахування своїх інтересів під час прийняття федеральними органами влади США нормативно-правових актів.

Представники етнічних груп, які мають американське громадянство, беруть участь у виборчих кампаніях, впливаючи в такий спосіб на прийняття правових актів у США. Американські громадяни етнічних груп демонструють неабияку солідарність у голосуванні за того чи іншого кандидата на виборну посаду. Вони також виявляють високу активність і під час участі у передвиборній агітації, і під час безпосереднього голосування на виборах. Як зазначив у цьому контексті американський учений М. Берд щодо єврейської етнічної групи, вони присвятили себе політиці майже з релігійним завзяттям [3, с. 7]. Зокрема, кандидати у президенти США, котрі найбільше симпатизували Ізраїлю, мали велику підтримку єврейської громади у США. Так, за Дж. Кеннеді проголосувало 82% американських євреїв, за Г. Трумена – 75% та за Дж. Картера – 68% [4, с. 117, 120, 122]. Звісно, такий результат забезпечується не без допомоги лобістських та *advocacy*-організацій етнічних груп, які організовують та координують процеси.

Щодо генезису впливу етнічних діаспор на прийняття правових актів у США, то тут варто розглянути підхід російсько-американського вченого Е. Лозанського, котрий пропонує виокремити в цьому процесі три періоди [5, с. 76–94].

Перший період (10–30-ті роки XX століття) характеризується завершенням домінування англосаксів і значним зростанням впливу німецької, скандинавської, ірландської та італійської діаспор на прийняття правових актів. Саме завдяки їхнім активним лобістським діям США дотримувалися нейтралітету перші три роки Першої світової війни, а також не ввійшли до складу Ліги Націй внаслідок

док відмови Сенату США ратифікувати Версальський мирний договір. Яскравим підтвердженням результативності впливу цих діаспор на прийняття правових актів є відповідь Президента США В. Вільсона британському дипломату в 1918 році: «Ви не повинні розмовляти з нами, як з кузенами, і вже точно не як з братами. Ми ні те ні інше. Ми тільки введемо себе в оману, якщо почнемо говорити про англосаксонський світ, тоді як багато американців вийшли із абсолютно інших культур. Безглуздо постійно повторювати, що обидві нації розмовляють англійською. Ні, існують лише дві тверді підстави, на яких можна вибудувати відносини між нашими двома країнами – спільність ідеалів та спільність інтересів».

Другий період (холодна війна) характеризується інтернаціоналізацією впливу діаспор, що проявлялося в загальній фактичній підтримці зовнішньополітичних зусиль США у протистоянні з Радянським Союзом. Високою активністю у цей період вирізнялася діяльність східноєвропейських діаспор. Головним їхнім досягненням було ухвалення Конгресом США Резолюції про поневолені нації 1959 року, яка встановлювала обов'язкове здійснення заходів протягом третього тижня липня кожного року, що демонстрували підтримку східноєвропейських народів, котрі опинилися в межах «соціалістичного табору». Проте найбільше впливала на прийняття правових актів у цей період мала єврейська діаспора у США, завдяки якій розв'язання близькосхідних проблем здійснювалося з урахуванням інтересів Ізраїлю, а інколи мало й відверто проізраїльський характер.

Третій період (з 1991 року) характеризується впливом діаспор на органи влади США з метою офіційного підтримання Сполученими Штатами Америки становлення нових суверенних держав, зокрема, під час регіональних конфліктів та вступу східноєвропейських держав до НАТО. Особливо була помітною лобістська активність чеської та польської діаспор під час президентства У. Клінтона. Так, у цей період високопосадовці Польщі та Чехії за підтримки своїх етнічних діаспор не раз мали змогу виступати в Конгресі США. Більше того, можна констатувати оформлення своєрідного троїстого союзу, до якого належали президентська адміністрація Клінтона (переважно в особі держсекретаря М. Олбрайт, уродженки Чехії), східноєвропейські уряди та відповідні американські етнічні діаспори, котрі мали головною метою вступ їхніх історичних батьківщин до НАТО та інтегрування до західних економічних інститутів.

Найбільш впливовою та чисельною етнічною діаспорою у США є єврейська громада. Американські оглядачі наголошують: вплив єврейських *advocacy*-організацій на прийняття правових актів у США був такий результативний, що саме завдяки їм на світовій мапі з'явилася нова держава Ізраїль, яка відразу почала отримувати щорічну фінансову допомогу від США в розмірі 26 млн. доларів [4, с. 116–118].

Інтереси єврейської громади у США представляє ціла низка лобістських та *advocacy*-організацій. Провідну роль серед них відіграє Американсько-Ізраїльський комітет з громадських зв'язків (*American-Israel Public Affairs Committee – AIPAC*) – лобістська організація, створена 1951 року. Вона впливає на Конгрес США під час вирішення насамперед питань надання економічної та військової допомоги їй проти її ухваленню рішень, які не відповідають інтересам Ізраїлю. Сьогодні в *AIPAC* близько 100 тисяч членів, у комітеті працюють переважно колишні службовці американського парламенту та органів виконавчої влади. Протягом року комітету вдається провести через Конгрес США в середньому до сотні різних законодавчих ініціатив, що стосуються взаємовідносин США та Ізраїлю [6]. До речі, прийняття 1974 року Конгресом США поправки Джексона-Веніка, які запровадили економічні санкції проти Радянського Союзу, є безпосереднім результатом лобістської діяльності *AIPAC* [3, с. 65–68].

У своїй діяльності *AIPAC* спирається на підтримку Конференції президентів провідних американських єврейських організацій (*The Conference of Presidents of*

Major American Jewish Organizations) – координаційний орган, який діє вже понад півстоліття й складається з лідерів 52 різноманітних організацій. Основним завданням конференції є узгодження колективних дій із впливу єврейських організацій на прийняття правових актів та формулювання «єврейської позиції» з основних зовнішньополітичних питань [7]. Конференція президентів мало відома широкому загалу. Проте вважають, що вона має неабиякий вплив у Вашингтоні й особливо у федеральних органах виконавчої влади.

Серед інших організацій єврейської громади в США, які впливають на прийняття правових актів, варто назвати такі:

Американський єврейський комітет (*American Jewish Committee – AJC*) – провідна єврейська правозахисна організація у США, заснована 1906 року невеликою групою американських євреїв, стурбованих єврейськими погромами у Росії. Засновники *AJC* вважали, що найкращою формою захисту єврейського населення є створення такого світу, в котрому представники будь-якого народу зможуть розраховувати на повагу людської гідності. Сьогодні комітет є міжнародним мозковим центром та інформаційно-пропагандистською організацією, яка намагається визначати тенденції та проблеми на ранній стадії та вживати відповідних заходів [8, с. 1, 17–20];

Сіоністська організація Америки (*Zionist Organization of America – ZOA*) – найстаріша організація єврейської громади, заснована 1897 року, головним завданням її є забезпечення безумовної підтримки Ізраїлю з боку США. Сьогодні в *ZOA* більш як 30 тисяч членів, вона має свої відділення в усіх великих містах США [9]. 2008 року *ZOA* отримала 8 102 752 долари США від Виконавчої дирекції Всесвітньої сіоністської організації, що в Єрусалимі (*Executive of the World Zionist Organization, Jerusalem*), на здійснення своїх статутних завдань у США [10, с. 92, 11, с. 96];

Національний комітет дії (*National Action Committee, Political Action Committee – NACAPAC*), заснований 1980 року, – найбільший проізраїльський комітет політичної дії, яких у США налічується аж 50 та які утримуються єврейською громадою [12]. Згідно з виборчим законодавством США максимальна сума пожертви до передвиборних фондів кандидатів від комітетів політичної дії (*Political Action Committee – PAC*) не може перевищувати 15 тисяч доларів США. Так, протягом виборчого циклу 2005–2006 років комітет вніс пожертви до виборчих фондів 61 кандидата до Конгресу США на загальну суму 194 500 доларів США, а протягом виборчого циклу 2007–2008 років кількість кандидатів до Конгресу США збільшилася до 75 осіб, загальна сума пожертв до їх передвиборних фондів зростає до 274 495 доларів США [13].

Потужний проізраїльський вплив на прийняття правових актів, основним рушієм якого є єврейські лобістські та *advocacy*-організації, не залишився поза увагою інших етнічних груп у США. Головним їхнім опонентом стали лобістські та *advocacy*-організації арабської діаспори у Сполучених Штатах Америки, котрі виникли як спонтанна реакція на проізраїльський вплив на прийняття правових актів, що завдавало шкоди інтересам арабського світу. Тому з 70-х років ХХ століття у США починає створюватися ціла низка лобістських та *advocacy*-організацій, які здійснюють проарабський вплив на прийняття правових актів.

Перша справжня арабська лобістська організація у США виникла 1972 року, коли було створено Національну асоціацію американських арабів (*National Association of Arab-Americans – NAAA*). Головним її завданням стала протидія єврейським лобістським та *advocacy*-організаціям і переконання представників влади у хибності здійснення однозначної проізраїльської політики. З цієї метою у засобах масової інформації організовується розміщення критичних матеріалів щодо надання США масштабної допомоги Ізраїлю і, навпаки, матеріалів, які акцентують увагу на перевагах тіснішої співпраці США з арабськими державами. До

складу NAAA входять дві дочірні організації. Перша – Комітет політичних дій (*NAAA PAC*), який надає підтримку кандидатам на виборні посади та прихильно ставиться до арабської громади у США. Та друга – Фонд NAAA (*NAAA Foundation*) – некомерційна освітня організація, яка координує різноманітні програми з вивчення історії та культури американських арабів [14].

Подією, що істотно вплинула на зміст та можливості впливу на прийняття правових актів на користь інтересів арабського світу, наголошують американські експерти в галузі міжнародних відносин, є терористичні акти у США 11 вересня 2001 року. Після них ефективність іноземного проарабського впливу на прийняття правових актів значно знизилася. Особливо це відчувалося перші два роки після терактів 11 вересня 2001 року [15, с. 19]. Варто зазначити, що терористичні акти 11 вересня торкнулися всіх без винятку громадян США, бо серед загиблих у будівлі Торгового центру були люди більш як 60 національностей. Отже, наслідки терактів змусили арабську діаспору переорієнтувати свій вектор впливу на прийняття правових актів у США.

Так, пріоритетним завданням однієї з основних арабських лобістських організацій – Американського арабського антидискримінаційного комітету (*American Arab Anti-Discrimination Committee – ADC*) є протидія наклепу на адресу арабської громади та подолання негативних стереотипних настроїв у громадській думці США щодо арабського світу. Комітет працює за такими напрямками: боротьба з єврейськими та правохристиянськими антиарабськими групами й протидія їхній пропаганді; робота з американською громадською думкою з метою сприятливого ставлення до арабів; організація та фінансування спеціальних семінарів для членів Конгресу з метою ознайомлення їх із власною позицією; організація загальнонаціональних акцій та проведення зустрічей з конгресменами, сенаторами й посадовими особами президентської адміністрації; участь у створенні політичних та громадських організацій на місцевому рівні.

Окрім того, у складі *ADC* створено департамент освітніх програм, який відстежує, щоб у загальноосвітніх школах точно, об'єктивно і коректно викладали арабську історію та культуру, з цією метою також організують стажування для майбутніх викладачів [16]. Треба зазначити, що питання національної ідентичності є підґрунтям для ефективного іноземного впливу на прийняття правових актів. Тому всі етнічні групи докладають неабияких зусиль до створення різного роду освітньо-просвітницьких центрів. Через їхню діяльність забезпечується збереження національної самосвідомості представників етнічної групи, які перебувають за межами своєї історичної батьківщини.

Серед етнічних груп пострадянського простору найпомітніші позиції в американському лобіюванні мають представники вірменської міграції. Більше того, їхні лобістські організації поступаються за рівнем впливу у США хіба що єврейським лобістським організаціям. Цікаво, що чисельність вірменської діаспори загалом у світі майже в 2,5 рази більша за кількість громадян самої Вірменії. У республіці проживають три мільйони етнічних вірмен, а за кордоном – більш як сім з половиною мільйона (максимальна оцінка – до 10 мільйонів). Кількість лише американських конгресменів, які належать до так званої вірменської групи, сягає близько 130 осіб. Влада Вірменії активно вивчає досвід Ізраїлю, Китаю, Ірландії, які налагодили ефективну взаємодію з власними діаспорами. 2008 року з ініціативи президента Вірменії було створено окреме Міністерство з питань діаспори. Державну політику в цій царині можна визначити так: «Сила вірменського народу – в силі кожного вірменина й усіх вірмен разом узятих, хоч би в якій частині світу вони проживали» [17].

Результатом активного впливу вірменської діаспори на прийняття правових актів у США є: отримання Вірменією великої економічної допомоги від США, яка за розміром є другою після економічної допомоги США Ізраїлю; прохолодні відносини США з Азербайджаном, який, до речі, має великі запаси нафти, через відмову

надати самоврядування Нагорному Карабаху; прийняття ст. 907 Акта підтримки свободи 1992 року, згідно з яким Азербайджан вилучено з числа пострадянських держав, які могли претендувати на отримання американської допомоги; запровадження США санкцій стосовно Туреччини, котрі офіційно проголошені як покарання її «за відмову визнати геноцид вірменського народу, блокаду, яка тривала щодо Вірменії, та порушення прав людини» [5, с. 97–98].

Вплив на прийняття правових актів у США на користь українських інтересів має досить довгу передісторію. Зокрема, завдяки активній громадсько-політичній діяльності Українського народного комітету (УНК) під проводом О. Понятишина Президент США В. Вільсон, спікер палати представників Конгресу США Ч. Кларк, сенатори та конгресмени отримували інформацію про становище в Україні. Внаслідок результативних лобістських дій УНК президент США підписав закон про встановлення 21 квітня 1917 року Українського дня, в який населення США закликало збирати пожертви на допомогу українцям, котрі потерпали під час війни. Першого разу зібрали 53 тисячі доларів. Оскільки тоді США вступили у війну на боці Антанти, кошти почали надіслати безпосередньо до Києва. Влітку 1917 року Голові Української Центральної Ради М. Грушевському було надіслано 100 тисяч доларів США для подолання руйнацій, завданих війною. Український народний комітет також ініціював через Президента США В. Вільсона акцію за визволення митрополита А. Шептицького з російського заслання, а Провід американських українців звернувся до Тимчасового уряду Росії із закликом сприяти суверенності України [18, с. 11].

У жовтні 1917 року українська громада звернулася до Президента США В. Вільсона з проханням ужити необхідних дипломатичних заходів з метою справедливого вирішення «українського питання» на основі його «14 пунктів». Звернення супроводжувалося численними акціями, масовими мітингами, колективними листами до президента і Конгресу США. Емігранти-українці рішуче протестували проти намагань Польщі інкорпорувати Східну Галичину. Впродовж 1917–1918 років українські делегації в особі Українського народного комітету активно працювали у Вашингтоні й за підтримки групи членів Конгресу в грудні 1918 року провели переговори з державним секретарем Р. Лансінгом щодо визнання незалежності України. Однак той вважав, що УНР повинна входити до федерації з демократичною Росією після падіння більшовицької влади. Тоді ж не мала підтримки Конгресу США підготовлена українцями і конгресменом Дж. Гемілом резолюція про визнання суверенітету України [19, с. 60].

Попри невдачі з лобістським просуванням «українського питання» вплив українських емігрантів на правові акти США на цьому не припинився. Навпаки, така активність ще більше посилилася. Особливо вона зростає під час підготовки до Паризької мирної конференції, яка вирішувала долю народів Європи. Українці закликали В. Вільсона бути на «мировий конгресі оборонцем прав українського народу», а коли він від'їжджав до Парижа на мирну конференцію, йому вручили меморандум щодо української проблеми. Загалом президент США прихильно поставився до вирішення «українського питання». Варто зазначити, що на той час його позиція щодо ставлення до України була відмінною від позиції лідерів Франції та Великої Британії [18, с. 11–12].

У наступні десятиріччя рушіями впливу на прийняття правових актів української громади у Сполучених Штатах Америки стали такі організації, як Український конгресивний комітет Америки (*Ukrainian Congress Committee of America – UCCA*), Українська національна інформаційна служба (*Ukrainian National Information Service – UNIS*), «Смолоскип», «Пролог», Американці за права людини в Україні (*The Americans for Human Rights in Ukraine – AHRU*) тощо. Завдяки активному впливу цих організацій 1964 року Президент США Д. Ейзенхауер відкрив у Вашингтоні монумент Кобзареві, що донині вважається найбільшою перемогою американців українського походження у США.

За часів же президентства Р. Ніксона лобістські та *advocacy*-організації української діаспори загалом були другими за ступенем впливу й організованістю у Вашингтоні після європейських лобістських організацій [20].

Щодо безпосереднього зв'язку представників лобістських та *advocacy*-організацій української імміграції у США зі своєю батьківщиною, то слід зазначити внесок нашої діаспори в здобуття Україною незалежності. Завдяки їхньому результативному впливу США, незважаючи на протести Державного департаменту, одними із перших визнали незалежність і суверенність України. Проте згодом відносини між українською діаспорою та політичною елітою незалежної України значно охололи. З одного боку, це було зумовлено несправданими сподіваннями влади України на істотну допомогу, в тому числі матеріальну, від західної діаспори, а з другого – незадоволенням діаспори щодо нехтування керівництвом України її порадами та рекомендаціями з розбудови української державності.

Це, своєю чергою, спричинило неабияке послаблення впливу лобістських та *advocacy*-організацій української діаспори у США. Крім того, деякі з них, як, наприклад, Український народний союз (*Ukrainian National Association – UNA*), взагалі припинили діяльність своїх відділень у Вашингтоні. Недарма американські експерти Т. Кузьо та О. Дейчаківський у спільній статті «Хто і як працює в Америці на Україну», опублікованій 2005 року, вивчаючи вплив лобістських та *advocacy*-організацій української діаспори у США, дійшли висновку, що «українське лобі скоріше мертво, ніж живе». З одного боку, така ситуація пояснюється поступовою асиміляцією представників української діаспори, а з другого – боротьбою за владу в українських діаспорних організаціях. Окрім того, після приходу до влади команди Л. Кучми більшість представників української діаспори відмовилися від впливу на прийняття правових актів на користь інтересів України, не сприймаючи встановленого режиму, та сконцентрували увагу лише на внутрішніх діаспорних проблемах [21].

Покращення відносин між українською діаспорою та її етнічною батьківщиною почалося з подій «помаранчевої» революції та обрання Президентом України прозахідного кандидата В. Ющенка. Позитивну роль у цьому відіграли також знайомства дружини Президента, котра сама є представницею української діаспори. У результаті за період 2005–2007 років уперше за багато років можна було спостерігати систематичні дії лобістських та *advocacy*-організацій української діаспори із впливу на прийняття правових актів у США, які узгоджувалися з українською владою. Ядром українських суб'єктів, що діють нині, вважають лобістську організацію «Коаліція за стабільність і демократію в Україні». Ця коаліція стала логічним продовженням «Коаліції за скасування поправки Джексона-Веніка», діяльність якої досягла своєї мети у березні 2006 року. Крім того, існує так званий Українсько-американський Кокус. Це неформальне об'єднання декількох десятків американських конгресменів переважно неукраїнського походження, котрі обстоюють інтереси України під час прийняття правових і політичних актів органами влади США.

Однак актуалізований останнім часом регіональний розкол українських політичних еліт продемонстрував ще одну проблему у відносинах України зі своєю західною діаспорою спільнотою. Превалювання у ній вихідців із Західної України за умов приходу до влади представників «ворожої еліти» унеможливорює конструктивну взаємодію діаспори з Українською державою. Наслідки цього проявляються як у нехтуванні візитами до США державних діячів «неприйнятного» формату – заклик чиказької «Помаранчевої хвилі» до бойкотування 2006 року візиту до США Прем'єр-міністра України В. Януковича, так і в деструктивних для України діях. Найяскравіший приклад останнього – так звана русинська проблема, яку активно роздмухують деякі представники української діаспори [20].

Загалом, наголошує зарубіжний науковець В. Сатжевів у праці «Українська діаспора», вплив органі-

зації української діаспори на прийняття правових актів у США має дві характерні ознаки. По-перше, застосування здебільшого опосередкованих методів лобістського впливу на органи державної влади США, що, звісно, звільняє лобістів української громади від реєстрації та звітності у Міністерстві юстиції США. По-друге, українська діаспора у США ніколи до кінця не розуміла важливості і не надавала достатніх ресурсів, порівняно з іншими етнічними групами у США, для забезпечення професійної присутності у Вашингтоні. Тому багато зусиль стосовно підтримки України, навіть до набуття нею незалежності, насправді були лише реакцією на ті чи інші події та базувалися на волонтерській діяльності відданих ентузіастів [19, с. 10, 196, 234].

Отже, вплив на прийняття правових актів, що ґрунтується на етнічній лояльності, є невід'ємною частиною американської демократії. Можливість здійснення такого впливу є своєрідною філософією політики США як країни, котру засновували та розбудовували іммігранти з різних країн світу. З огляду на невідворотність впливу на прийняття правових актів на користь іноземних інтересів він має надзвичайно детальне законодавче регламентування з досить високими вимогами реєстрації та звітності усіх здійснених лобістських контактів. Доповнюється його регулювання потужним громадським контролем, однією з форм якого є діяльність неурядових інформаційно-аналітичних центрів. Вони здійснюють постійний моніторинг впливу етнічних діаспор на органи влади США та систематично оприлюднюють результати своїх досліджень.

Джерела

1. Foreign agents registration act of 1938, as amended // The Code of Federal Regulations. – 2007. – Т. 28. – Vol. 1. – P. 213–224.
2. Davidson R. H., Oleszek W. J. Congress and its Members. – Eighth Edition. – Washington, D.C.: Congressional Quarterly Inc., 2002. – P. 349; Moore J.L. Elections A to Z. – Washington, D.C.: Congressional Quarterly Inc., 1999. – 505 p.
3. Bard M. G. The Water's Edge And Beyond. – NJ: Transaction Publishers, 1991.
4. Findley P. They Dare to Speak Out: people and institutions confront Israel's Lobby. – Westport, Connecticut: Lawrence Hill & Company, 1985. – 313 p.
5. Лозанский Э. Д. Этнос и лоббизм в США. О перспективах российского лобби в Америке. – М.: Международные отношения, 2004. – 272 с.
6. What is AIPAC? // Website The American-Israel Public Affairs Committee. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.aipac.org/about_AIPAC/26.asp
7. About the Conference // Website The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.conferenceofpresidents.org/content.asp?id=52>
8. Harris D. A. American Jewish Committee at 100. – New York: American Jewish Committee, 2006. – 28 p.
9. What is the ZOA? // Website The Zionist Organization of America. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.zoa.org/content/about_us.asp
10. Report of the Attorney General to the Congress of the United States on the Administration of the Foreign Agents Registration Act of 1938, as amended, for the six months ending June 30, 2008 / U.S. Department of Justice. – Washington, D.C., 2009. – 229 p.
11. Report of the Attorney General to the Congress of the United States on the Administration of the Foreign Agents Registration Act of 1938, as amended, for the six months ending December 31, 2008 / U.S. Department of Justice. – Washington, D.C., 2009. – 228 p.
12. What is the National Action Committee (NACPAC)? // Website The National Action Committee, Political Action

Committee (NACPAC). – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.nacpac.org/index6a7b.html?cat=77314>

13. National Action Committee (NACPAC) // Website Congress.org. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.congress.org/congressorg/bio/fec/?comid=C00147983>

14. The National Association of Arab Americans // Website NAAA. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.cafearabica.com/organizations/org12/orgnaaa.html>

15. *Hamilton L., Tama J.* A Creative tension: the foreign policy roles of the President and Congress. – Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press; Baltimore: Distributed by The Johns Hopkins University Press, 2002. – 100 p.

16. What is ADC? // Website the American Arab Anti-Discrimination Committee. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.adc.org/index.php?id=119>

17. Українці, діаспора і державний лобізм // Інтернет видання українців Америки «Нова Хвиля». – [Електронний ресурс]. – <http://newwave4.org/merediana/125-ukrayinci-diaspora-i-derzhavniij-lobizm.html>

18. *Гуцал П. З.* Українська еміграція Канади і США та національно-визвольний рух на західноукраїнських землях (1914–1923): Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. – Львів, 2005. – 25 с.

19. *Satzewich V.* The Ukrainian Diaspora. – London; New York: Routledge, 2002. – 271 p.

20. Ukrainian Lobbying in the USA: past, present and prospects // Website Serving the Open Society Since 1992. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.cps.at.ua/news/2009-06-08-68>

21. *Кузьо Т., Дейчаківський О.* Хто і як працює в Америці на Україну // Українська правда. – 2005. – 12 серпня. – [Електронний ресурс]. – <http://www2.pravda.com.ua/news/2005/8/12/32373.htm>

До питання про особливості законодавчого регулювання статусу території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

Людмила ПРИПОЛОВА,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри загальноюридичних дисциплін
Інституту кримінально-виконавчої служби

Удосконалення державного управління в Україні неможливе без проведення реформ, в тому числі й адміністративно-територіальної. Для її реалізації необхідно розробляти нове й адаптувати наявне українське законодавство відповідно до міжнародних стандартів. Це потребує передусім вивчення та аналізу не лише конституцій, а й чинного законодавства з питань статусу адміністративно-територіальних одиниць.

У ст. 2 Конституції України записано: «Україна є унітарною державою». Питанням адміністративно-територіального устрою присвячено IX розділ Конституції України («Територіальний устрій України»), в якому регламентуються засади територіального устрою України (ст. 132), встановлено його систему, надається перелік адміністративно-територіальних одиниць, перелік та назви областей і також записано, що міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, визначений законами України (ст. 133). Розділом X Основного Закону нашої держави регламентовано статус Автономної Республіки Крим (АРК) як невід'ємної частини України (ст. 134), адміністративно-територіальної автономії. Кримська автономія не має державного суверенітету та права виходу зі складу України, не повноважна вступати в зовнішньополітичні відносини з іншими державами. Проте АРК, як записано в Основному Законі

України, має власну Конституцію (від 23 грудня 1998 р.). Питання адміністративно-територіального устрою також регламентовані п. 29 ст. 85 Конституції України, де визначено повноваження Верховної Ради щодо утворення й ліквідації районів, встановлення та зміни меж районів, міст, віднесення окремих населених пунктів до категорії міст, найменування та перейменування населених пунктів і районів [1]. Водночас в Україні існує територія, що має особливий статус, правовий режим, умови проживання населення тощо [6].

Отже, вважаємо за необхідне дослідити статус території в межах України, де існує особливий режим організації та функціонування влади – це так звана Чорнобильська зона або територія, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок техногенної аварії на ЧАЕС. Варто зауважити, що наукові дослідження з проблеми статусу згаданої території ще не набули системного та цілісного харак-